

Med državo in strateško pozicioniranim majhnim narodom, utemeljenim na jeziku, literaturi in kulturi ...

»Vedenjske finance odkrivajo ogromno elementov, ki so sistematično značilni za investitorje in povzročajo balone. Eden od njih je tudi preveliko zaupanje, ki ga nadomesti prevelik pesimizem.« (Igor Masten, *Delo*, Svet kapitala, 29. 5. 2015. 5)

Čeprav že od leta 1991, ko smo Slovenci dobili svojo državo, v polnosti živimo tudi državno življenje, teme država in narod na poletnih seminarjih še nismo obravnavali. Tema že sama po sebi ponuja potrebo po opredelitvi razmerja med državo in narodom.

V slovenskem primeru je država posledica hotenja pripadnikov naroda, ki so si bili edini predvsem v jeziku ter kulturi, ki se je v njem ustvarjala. Pričujoča monografija bo poskušala zajeti aktualna razmišljanja in raziskave o jeziku, literaturi in kulturi.

Prvi del teme – *država* – usmerja v razmišljanja o tej uresničeni narodni samostojni organizaciji. Slovenci v primeru države še vedno težko prevzemamo popolno odgovornost za naše državno delovanje. Nekatera včasih nerazumna dejanja v družbi in nezavedanje odgovornosti pred našo državo pripeljejo potem do delovanj, ki niso v skladu s pravnim redom, predvsem pa ne s pregovorno slovensko poštenostjo; Slovenija je tudi v tem smislu vpeta v globalni svet. Tema torej ni namenjena negovanju mitov o slovenstvu in Slovencih ter naši kulturi, ampak je predstavitev delovanja in realnega življenja pripadnikov te na jeziku utemeljene skupnosti.

Drugi del teme – *narod* – usmerja v razmišljanja o spremembah, ki smo jim priča v zadnjih letih, zaznamovanih predvsem s hitrim spreminjanjem družbe in – priseljenih in izseljenih – prebivalcev Republike Slovenije, ko se spreminja tudi vpliv pripadnikov različnih narodnosti na kulturno-političnem področju, spreminja pa se tudi kulturna krajina znotraj slovenskih meja (narečja niso več prostorsko tako nedvoumno omejena). Kaj se je oz. bo na primer zgodilo z narečji, ki jim je Božo Vodušek že v prvi polovici 20. stoletja napovedoval izginotje oz. zlitje v splošnoslovenski občevalni jezik? Ali narečja še obstajajo in kakšna je njihova narodna funkcija danes? Koliko, če sploh, in kako slovenščina živi v kulturno-političnem življenju izven slovenskih meja?

V monografiji utemeljimo pomen jezika za slovensko sedanjo in preteklo skupnost – brez nepotrebnega mitološkega balasta, ampak predvsem dokumentirano, zgodovinsko pregledno in na podlagi preverljivih dejstev. Sodobna kultura je zasnovana na hitrosti, ki jo spremlja in omogoča tehnološki napredek – temu so posvečeni prispevki o sodobnih portalih, prevajanju, medijih idr. Predvsem bodo bralci monografije o *državi in narodu* našli mnogo realnih razmišljanj o slovenstvu v 3. tisočletju, predvsem pa o življenju uradnega jezika Republike Slovenije, enega uradnih jezikov Evropske unije, na mnogih področjih – od sodstva, šolstva, literature, kulture. Ta jezik prestopa

meje slovenske države preko slovenskih manjšin v zamejstvu (od Porabja do Beneške Slovenije in Režije), univerzitetno živi polno življenje na več kot 50-ih univerzah po svetu, kar smo poudarjali na lanskem 50. seminarju slovenskega jezika, literature in kulture. Predvsem se danes osvobaja pokrajinsko zamejenih spon naroda, ki ostaja njegova glavna korenina, to slovensko drevo pa ima še mnogo manjših in za trdnost tega našega drevesa zelo pomembnih ne- oz. »manjslovenskih« korenin. Od slovenskih mitov, predvsem negativnih, se moramo Slovenci dokončno posloviti in neobremenjeno, samozavestno raziskovati, delovati in živeti slovenski jezik, literaturo in kulturo, ki ima na območju Republike Slovenije svoj osrednji prostor.

In da se končno vrnem k začetnemu citatu, z malo romantike in poetičnosti: Preveliko zaupanje (samozagledanost, ki ni samozavest) in prevelik pesimizem (Slovenci naj bi bili stereotipno s svojimi prevladujočimi žalostinkami veliki pesimisti) sta razloga za nenormalno obnašanje ekonomije, za »napihovanje balonov«, ki povzročajo ekonomske krize, ki so čedalje bolj globalne. Če smo se Slovenci kot narod v ekstremni samozagledanosti in pesimizmu prepoznali, smo prepoznali globalno lastnost. Torej smo povsem običajen sodobni narod, razdrobljen med morjem, hribi, dolinami, soteskami, gorami, rekami, vse do reke Mure in Drave s panonsko nižino. In vse to pogosto lebdi nekje na pol poti med vasjo in mestom (Đorđe Balašević). In na tem strateško dobro pozicioniranem slovenskem prostoru že od nekdaj živijo ljudje različnega porekla. Skozi zgodovino pa jih je združeval in tudi v državo združil – jezik s svojo kulturo in literaturo. Nenazadnje je osrednji trg naše prestolnice namenjen pesniku, intelektualcu, in ne vojaku ali kralju, politiku. Kljub vsemu smo na tem slovenskem prostoru malo posebni ljudje in zato tudi zanimivi za cel svet. A ne smemo s tem pretiravati?! Ker potem začnemo hitro iskati tistega pravega predstavnika oz. skupino ustreznih predstavnikov s točno določenega območja in dovolj visokega sloja, ki so merodajni za »cel jezik/narod«. To pa je in bi bilo nevarno početje, ki ni v skladu z združevalno zgodovino in močjo slovenskega jezika, enotnega v svoji raznolikosti.

dr. Hotimir Tivadar
predsednik 51. SSJLK